

XORIJIY TIL VA ADBIYOT O'QITISHGA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI ORQALI INNOVATSION YONDASHUV.

Nazarova Ra'no Raximovna

QDPI xorijiy tillar fakulteti o'qituvchisi,

Jo'rayeva Nasibaxon Nodirjon qizi

QDPI xorijiy tillar fakulteti talabasi.

Annotatsiya: mazkur maqola xorijiy til va adabiyot ta'limi taraqqiyoti masalalariga bag'ishlangan bo'lib, til va adabiyot rivojining o'ziga xos xususiyatlari namoyon etilgan.

Annotation: the given article is devoted to the development of foreign language and literature education. Specific features of the development of language and literature are shown.

Аннотация: Данная статья посвящена вопросам развития иностранного и литературного образования, показаны особенности развития языка и литературы.

Kalit so'zlar: ona tili, ikkinchi til, chet tili, axborot texnologiyalari, smart tv

Til o'rganish kishilik jamiyatida juda muhim sohalardan biri hisoblanadi. Muloqot vositasi bo'lmish tilni oilada, jamoa orasida amaliy egallash mumkin. Til hodisalariga oid bilimlar esa nazariy jihatdan o'rgatiladi. Xalqaro munosabatlar avj olgan zamonamizda tillarni bilish, ayniqsa, ko'p tillilik ulkan ahamiyat kasb etadi. Yurtimizda tahsil olayotgan talabalar hamda o'quvchilar odatda uch tilni o'rganadilar. Bular: ona tili, ikkinchi til va chet tili sanaladi. Ona tili hammamizga ma'lum ya'ni birinchi tilimiz. Ikkinchi til haqida so'z yuritilganda, unga boshqa millat vakillaridan iborat qardoshlar, qo'shnilar tili sifatida qaraladi. Chet tili- bu xorijiy til ya'ni G'arbiy Yevropa (ingliz, nemis, ispan, fransuz) tillari va Sharq (arab, fors, turk, xitoy, hind) tillaridir. Bu tillar ta'lim muassasalarining o'quv rejalaridan o'rin olgan. Har uchala tilni o'qitish turlicha kechadi. Ona tili va ikkinchi til tabiiy vaziyatda, chet tili esa sun'iy muhitda o'rgatiladi. Chet tilidagi muloqot, asosan, dars davomida o'qituvchi tomonidan muhit yaratish bilan o'tadi. Hozirgi kunda chet tili bo'lgan ingliz tili va adabiyoti faniga bo'lgan talab hamda qiziqish keskin ortmoqda. Chunki Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek, "Xorijiy tillarni o'rgatish va o'rganish, kelajak uchun

mustahkam poydevordir”. Shu bois, umumta’lim maktablarida bu tilni chuqurroq o’rgatish uchun pedagog xodimlardan innovatsion usullardan keng foydalanish talab etilmoqda. Shu sababdan, 2012-yil 10-dekabrda qabul qilingan “Chet tillarini o’rganish tizimini yanada takomillashtirish to’g’risida”gi hamda 2013-2014-yildan boshlab umumta’lim maktablarining 1-sinflarida xorijiy tillarni uzluksiz o’rgatishning joriy etilishi buning yaqqol isbotidir. Xususan, ushbu qarorlarda ham ingliz tilini rivojlantirish qanchalik muhim ekanligi o`z isbotini topgan.

Boshlang’ich va o’rta sinflarda til o’rganishga bo’lgan qiziqish juda yuqori. Lekin bu qiziqishlarni axborot texnologiyalari bilan yanada oshirishimiz mumkin. Zero, xorijiy til va adabiyotini o’qitishda axborot texnologiyalarining o’rni beqiyos. Axborot texnologiyalaridan foydalanish, xorijiy til o’qitishda katta o’zgarishlarni keltirishga yordam beradi. Bu texnologiyalar orqali o’quvchilar, turli xil dasturlar va o’yinlar orqali tilni o’rganishlari mumkin. Shuningdek, onlayn maqolalar, videolar va audiolarni ko’rish orqali tilni o’rganish ham osonlashadi. Axborot texnologiyalari o’quvchilar uchun qulay va samarali bir usuldir. O’quvchilar onlayn darsliklar va kurslar orqali tilni o’rganishlari mumkin. Shuningdek, turli xil interaktiv dasturlar orqali amaliy mashqlar bajarishlari ham mumkin. Bundan tashqari, axborot texnologiyalari, o’quvchilarning o’zlarini baholash va rivojlantirish uchun yaxshi imkoniyatlarni ham beradi. Bu texnologiyalar orqali o’quvchilar, o’zlarining yaxshi va yomonliklarini tahlil qilishlari mumkin. Shuningdek, yangi bilimlar olishlari ham osonlashadi. Jamiyatning ko’pgina qismi hozirgi kunda axborot texnologiyalaridan foydalanishni biladi va ularni qabul qilishga tayyorlar. Shu sababli, xorijiy til o’qitishda ham axborot texnologiyalaridan foydalanish juda muhimdir va bu, o’quvchilarning o’zlarini rivojlantirish va yangi bilimlar olishlari uchun yaxshi imkoniyatlarni beradi. Axborot texnologiyalariga telefon, kompyuter, smart tv, elektron doskalar ro’yhatini kiritishimiz mumkin.

Shu jumladan, Smart TV, bugungi kunda o’quvchilar uchun eng muhim vositalardan biri hisoblanadi. Bu televizorlar, internetga ulanish imkoniyatiga ega bo’lib, o’quvchilarga turli xil o’quv materiallariga kirish imkonini beradi. Smart TV lar orqali o’quvchilar, onlayn kurslarga, darsliklarga, maqolalarga va boshqa o’quv materiallarga kirish imkoniyatiga ega bo’lishadi. Bu, o’quvchilar uchun qulay va samarali bir usuldir, chunki ular o’zlarini

qaytadan tashkil etish va o'zlarini rivojlantirish uchun yaxshi imkoniyatlarni topishlari mumkin. Smart TV lar ayni paytda o'quvchilarning qiziqishlarini oshirish uchun ham foydali bo'ladi. Bu televizorlar, turli xil film va seriallar, musiqa, sport va boshqa ko'plab turlar bilan ta'minlangan, shuningdek, o'quvchilar uchun qiziqarli va foydali dasturlar va o'yinlar mavjud. Smart TV lar, o'quvchilar uchun o'rganishning yangi va innovatsion usullaridan biri hisoblanadi. Bu televizorlar orqali o'quvchilar, o'zlarini rivojlantirish va yangi bilimlar olish uchun yaxshi imkoniyatlarga ega bo'lishadi. Shuningdek, ular qiziqishlarini oshirish va muvaffaqiyatga erishish uchun yaxshi vositalar hisoblanadi.

Axborot texnologiyalari, xorijiy til o'qitishda bir necha samarali metodlarni taqdim etadi. Bu metodlar orasida:

1. Onlayn darsliklar va kurslar: Bu darsliklar va kurslar o'quvchilarga tilni o'rganish uchun qulay va samarali bir usuldir. Ushbu darsliklar va kurslar, o'quvchilarga turli xil til qo'llanmalari, grammatikalar, so'zlashuvlar va boshqa muhim ma'lumotlarni o'rganishga yordam beradi.
2. Interaktiv dasturlar: Bu dasturlar o'quvchilarga amaliy mashqlar bajarish uchun mo'ljallangan. Ushbu dasturlar, o'quvchilarga tilni amaliy ravishda o'rganishga yordam beradi. Shu jumladan, Kahoot o'yini-ijtimoiy ta'lim uchun mo'ljallangan bo'lib, o'quvchilar interfaol doska, proyektor yoki kompyuter monitori kabi umumiy ekran atrofida to'planadilar va barcha o'quvchilar umumiy ekranda ko'rsatilgan yaratilgan o'yin PIN-kodi yordamida ulanadi hamda o'qituvchi, biznes rahbari yoki boshqa shaxs tomonidan yaratilgan savollarga javob berish uchun qurilmadan foydalaniladi. O'yin oxirida g'oliblar podiumida uchta eng yaxshi o'yinchining animatsiyasi mavjud. Ushbu o'yin 2012-yilda Yoxan Brand, Johan Brand va Morten Versvik tomonidan Norvegiya fan va texnologiya universiteti bilan hamkorlikda tashkil etilgan.
3. O'yinlar: O'yinlar, o'quvchilarning tilni o'rganishini osonlashga yordam beradi. Ushbu o'yinlar, o'quvchilarga tilni amaliy ravishda qo'llash imkoniyatini beradi.
4. Videolar va audiolar: Bu videolar va audiolar, o'quvchilarga tilni eshitish va tushuntirish uchun yaxshi bir usuldir. Ushbu videolar va audiolar, o'quvchilarga tilni o'rganishda qulaylik va samarali yordam beradi. Ushbu metodda, asosan, Smart TV muhim ro'l o'ynaydi. Bugungi kunda Smart TV o'quvchilar uchun eng kerakli vositalardan biri

hisoblanadi. Bu televizorlar, internetga ulanish imkoniyatiga ega bo'lib, o'quvchilarga turli xil o'quv materiallariga kirish imkonini beradi. Smart TV lar orqali o'quvchilar, onlayn kurslarga, darsliklarga, maqolalarga va boshqa o'quv materiallariga kirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu o'quvchilar uchun qulay va samarali bir usuldir, chunki ular o'zlarini qaytadan tashkil etish va o'zlarini rivojlantirish uchun yaxshi imkoniyatlarni topishlari mumkin. Smart TV lar ayni paytda o'quvchilarning qiziqishlarini oshirish uchun ham foydali bo'ladi. Bu televizorlar, turli xil film va seriallar, musiqa, sport va boshqa ko'plab turlar bilan ta'minlangan. Shuningdek, o'quvchilar uchun o'rganishning yangi va innovatsion usullaridan biri hisoblanadi. Bu televizorlar orqali o'quvchilar, o'zlarini rivojlantirish va yangi bilimlar olish uchun yaxshi imkoniyatlarga ega bo'lishadi. Shuningdek, ular qiziqishlarini oshirish va muvaffaqiyatga erishish uchun yaxshi vositalar hisoblanadi.

Shu sababli, axborot texnologiyalari, xorijiy til o'qitishda bir necha samarali metodlarni taqdim etadi va bu metodlar o'quvchilarga tilni o'rganishda yaxshi imkoniyatlar beradi. Innovatsion texnologiyalarning xorijiy til kompetensiyalarni o'qitishdagi ahamiyati katta. Xorijiy tillarni o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish darsni sifatli va qiziqarli bo'lishini ta'minlaydi. Innovatsion texnologiya ta'lim samaradorligini oshiruvchi omillardan foydalanish, turli pedagogic jarayonlarni loyihalash va amalda qo'llash orqali bilim egalashni takomillashtirish usullaridir. Uning asosiy maqsadi ta'lim jarayonida o'qituvchi va bilim oluvchi faoliyatga yangilik, o'gartirishlar kiritish bo'lib, interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta'lim jarayonida qatnashayotgan har bir bilim oluvchining faolligiga erkin va mustaqil fikr yuritishga asoslanadi. Bu usullardan foydalanganda bilim olish qiziqarli mashg'ulotga aylanadi. Interfaol usullar qo'llanilganda mustaqil ishlash ko'nikma va malakasi rivojlanadi.

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, ayni paytda xorijiy tillarni o'qitishda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish darsni har tomonlama sifatli va qiziqarli o'tish imkonini beradi va innovatsion texnologiyaga qiziqish kundan kunga ortib bordi. Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarni mustaqil fikrlashga tahlil, xulosa qilishga o'rgatadi.

ADABIYOTLAR:

1. Nietro S. Language, Culture and Teaching. N. J., 2002.
2. Gazieva, S.T. (2021). READING IS THE RECEPTIVE SIDE OF WRITING. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES. ARES, 2 (5), 1564-1570.
3. Toliboboeva, S. J. (2020). FEATURES OF THE TRANSLATION OF EMOTIONALLY COLORED VOCABULARY. Academic research in educational sciences, 3.
4. Jumanova, K. G.K., Yusupova, M. A. (2021). A vital impact of syllabus in teaching process. Science and Education, 2 (5), 518-520.
5. Bagapova, G., Kobilova, N. (2019). Nofilologik oliy o'quv yurtlarida xorijiy ta'limni takomillashtirishda didaktik materiallardan foydalanish masalalari. Fan va jamiyat, 4, 185-189
6. Mahmudjonova, H. (2022). The role of cultural tardition in the formation of stereotyped thinking of the linguocultural community. Scienceweb academic papers collection.
7. Tirkashev, D. (2023). METAPHOR AS AN IMPORTANT LITERARY DEVICE IN “PICTURE OF DORIAN GRAY” BY O. WILDE. Gospodarka i Innowacje., 35, 237-239.
8. KD Alisherovna, MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH, 2023
9. Gofurova, M. (2023). AN ELLIPTICAL CONSTRUCTION. International Bulletin of Applied Science and Technology, 3(4), 15-18.